

Derleme makale / Review

Sosyal Hizmet Tarihimizi Aydınlatan Fedakâr Hemşirelerimizden: Hilâl-i Ahmer Mecmualarında (1921-1928) Safiye Hüseyin Hanım

One of Our Devoted Nurses Who Enlightened Our History of Social Work: Lady Safiye Huseyin in Hilâl-i Ahmer Journals (1921-1928)

Ahmet Zeki İzgöer¹ , İbrahim Topçu²

Yazarların ORCID numaraları/ORCID IDs of the authors:
A.Z.İ. 0000-0002-9943-0574; İ.T. 0000-0001-7685-8597

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü/İstanbul

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Tıp Fakültesi, Temel Tıp Bilimleri Bölümü, Tıp Tarihi ve Etik Ana Bilim Dalı/İstanbul

Sorumlu yazar / Corresponding author:
E-posta: azeki.izgoer@sbu.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt: 02.09.2019
Kabul tarihi / Date of acceptance: 25.11.2019

Atrf / Citation: İzgöer, A. Z., Topçu, İ. (2019). Sosyal Hizmet Tarihimizi Aydınlatan Fedakâr Hemşirelerimizden: Hilâl-i Ahmer Mecmualarında (1921-1928) Safiye Hüseyin Hanım. *SBÜ Hemşirelik Dergisi* 1(3), 183-202.

ÖZ

Giriş: Bu derlemede, hemşirelik tarihimizde "İlk Türk Hemşiresi" unvanıyla bir ilki gerçekleştiren Safiye Hüseyin Hanım'ın çalışma ve faaliyetlerinden bahsedilecektir. Bu yazı 1921-1928 tarihleri arasında sekiz yıl süreyle Osmanlıca olarak yayınlanan, toplamda 87 sayı ve yaklaşık 4.000 sayfa olan Hilâl-i Ahmer Mecmuaları'nın tamamının taranması sonucu elde edilmiştir.

Hilâl-i Ahmer Mecmuaları'nda Safiye Hüseyin Hanım'la ilgili bilgilere yirmiyeye yakın sayıda tesadüf edilmiştir ve bunlar koleksiyonun tamamında dağınık bir halde bulunmaktadır. Bu bilgiler, zaman zaman mecmuada Hilâl-i Ahmer haberleri olarak yer almakta bazen de Safiye Hüseyin'in bazı sadeleştirilmiş çeviri ve makalelerinden oluşmaktadır.

Mecmualarda, onunla ilgili bu bilgilerin niçin bu kadar sınırlı olduğu, aksine çok daha fazla bilgi ve dokümanın neden yer almadığı hususu, araştırmalarımız sırasında bizi çokça meşgul eden sorulardan biri olmuştur. Dönemin diğer kaynaklarındaki bilgilere göre, Safiye Hüseyin Hanım'ın Hilâl-i Ahmer'deki faaliyetleri mecmualarda yer alan kayıtlardan daha fazladır ve mecmualarda anlatılanlarla sınırlı değildir. Ayrıca Hilâl-i Ahmer'deki görevlerinin yanı sıra Yeşilay, İstanbul Verem Mücadelesi Cemiyeti gibi devrin diğer sosyal yardım kuruluşlarında da aktif olarak görev aldığı bilinmektedir.

Hilâl-i Ahmer Mecmuaları'ndan sayı sırası ve kronolojiye uygun olarak derlenen bu makale, genel olarak mecmualarda yer alan alt başlıklar korunarak bilim dünyasının istifadesine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı; hemşirelik tarihi; tarih.

ABSTRACT

Introduction: In this article, the studies and activities of Safiye Hüseyin, who achieved a first in our history of nursing by taking the title of "First Turkish Nurse" will be mentioned. This article was obtained as a result of the scanning of the entire Hilâl-i Ahmer Journals, which were published in Ottoman Turkish for eight years between 1921-1928 and which is totally 87 volumes and approximately 4,000 pages.

The information about Safiye Hüseyin in the Hilal-i Ahmer Journals has been found in nearly twenty issues and these are scattered throughout the collection. This information sometimes appears in the journal as Hilâl-i Ahmer News and sometimes consists of some of Safiye Hüseyin's simplified translations and articles.

One of the questions that keep us busy during our research is why the information about her is so limited in Magazines and why there is not much more information and documents. According to other sources of the period, Safiye Hüseyin's activities in Red Crescent Society are more than the records in the Magazines and are not limited to those described. In addition to her duties in Red Crescent Society, it is known that she also took an active role in other social welfare organizations such as Green Crescent Society and Istanbul Tuberculosis Control Society.

This article, which was compiled from Hilal-i Ahmer Magazines in accordance with the order of numbers and chronology, has been presented to the benefit of the scientific community by preserving the subtitles in general.

Keywords: History; history of nursing; nursing care.

Giriş

Ziyaretçi Hasta Bakıcılık Teşkilâtı

Safiye Hüseyin Hanım'la ilgili bilgilere ilk kez *Osmanlı Hilâl-i Ahmer Mecmuası*'nin 13. sayısında rastlanmaktadır. Ziyaretçi Hasta Bakıcılık Teşkilâtı hakkında malumatın yer aldığı satırlar, mecmuada şu şekilde geçmektedir: "I. Dünya Savaşı sırasında Amerika ordularıyla birlikte Amerika Kızılhaçı'nın da birçok teşkilâtı ve mensubu gerek bizzat Amerika ordusuna ve gerekse Müttefik ordularına bağlı askerleri tedavi etmek üzere Avrupa'ya gelmişlerdir. Savaş bittiği halde, bu heyetlerden birçoğu ülkelerine dönmemişler ve istila ettikleri ülkelerin halkına yardımcı olmak üzere Belçikalılara ve Fransızlara hizmette bulunmuşlardır. Bu çalışmalar arasında; hizmetlerinden büyük bir başarıyla yararlanan "Ziyaretçi Hasta Bakıcılık Teşkilâtı" da vardır. Bu teşkilât, özellikle Fransa'da çok takdirlere mazhar olmuştur. Ziyaretçi Hasta Bakıcı Teşkilâtı'nın amacı, öğretmen hastabakıcıların yardım ve vasıtasıyla fakir halka sağlıkla ilgili teşvik ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu hastabakıcılar semt semt mahalleleri dolaşarak evlere girerler ve oralarda gördükleri halk sıhhatine aykırı hallere ev sahiplerinin dikkatlerini çekerlerdi. Bu çerçevede, evlerdeki hastalara nasıl bakılacağını öğretirler, annelerin çocuklarına nasıl bakıp süt vereceklerini gösterir ve anne sütü emen çocuklara verilecek sütün nasıl korunacağını pratik olarak gösterirlerdi.

Sonraki yıllarda Amerika Kızılhaçı tarafından İstanbul'da da Ziyaretçi Hasta Bakıcılık Teşkilâtı meydana getirilmesi için Hilâl-i Ahmer'e başvurulmuştur. Bu konuyu görüşmek üzere Hilâl-i Ahmer Hanımlar Merkezi'nden Genel Sekreter Nezihe Hanım ile üyelerden Safiye Hüseyin Hanım ve Hilâl-i Ahmer Genel Merkezi üyelerinden Müderris Dr. Besim Ömer Paşa, Ziya Nuri Paşa ve Müderris Neşet Ömer Bey'den meydana gelen bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon Ziyaretçi Hasta Bakıcılık Teşkilâtını oluşturacak Amerika Kızılhaç Heyeti ile birkaç kez temasa geçerek bu hususta bazı temel meseleleri tespit etmiş ve halledilmesi gereken diğer hususlar hakkında görüş alışverişinde bulunmuştur." (*Osmanlı Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Ziyaretçi Hastabakıcılık Teşkilâtı", sayı 13, İkinci Sene, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İstanbul 1338, s. 13.). Görüldüğü üzere, Safiye Hüseyin Hanım bizzat Ziyaretçi Hasta Bakıcılık Teşkilâtı çalışmaları içinde yer almış ve Amerika Kızılhaçı ile yapılan görüşmelere katılmıştır.

Dünya Kızılhaçları Ailesinde Hilâl-i Ahmer

Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, 22. sayısının sütunlarında Safiye Hüseyin Hanım'ın Nightingale Madalyası'yla ödüllendirildiğini duyurmuştur. Konuyla ilgili bilgiler şöyledir: "Hilâl-i Ahmer hastabakıcılarından Safiye Hanım, Nightingale Madalyası ile taltif edilmiştir. Bu taltif, diğer taltiflerden kat kat yüksek olup şan ve şerefi de yalnız madalyaya hak kazanana değil, bütün millete aittir.

Cenevre Uluslararası Kızılhaçı, elli kadar çeşitli Kızılhaç ve Hilâl-i Ahmer Genel Merkezleri'ne başvurarak I. Dünya Savaşı sırasında en çok hizmet eden ve aktif olarak çalışan kadın

hasta bakıcılarının isimlerini istemişti. On altı ülkenin Kızılhaç ve Hilâl-i Ahmerleri Cenevre Merkezi'ne kırk beş kadın hastabakıcının isimlerini bildirdiler. Beynelmilel Kızılhaç bunlardan ancak on iki hastabakıcının meşhur madalya ile taltifini uygun görmüştür. Türk hastabakıcısı Safiye Hüseyin Hanım'ın ismi de bu on ikiler arasındadır." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 275).

Hilâl-i Ahmer'in pek çok başarılı hizmetler verdiğini ifade eden mecmua, Safiye Hüseyin Hanım'ın Nightingale Madalyası'nı kazanan birisi olarak taltifini Kızılhaç ailesi içinde Hilâl-i Ahmer için yeni bir başarı olarak değerlendirmiş, hatta bu başarının sırrını Hilâl-i Ahmer'in işlerindeki «ruh"a ve çalışmasındaki "usul ve düzen" in mükemmelliğine bağlamıştır (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 276).

Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası

Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, Nightingale Madalyası verilen Safiye Hüseyin Hanım'dan bahsederken Florence Nightingale için de son derece önem arz eden şu tasvirlerde bulunmaktadır: «Florence Nightingale, bir İngiliz kızının adıdır. Bu değerli kız, 1854'teki Kırım Savaşı esnasında Alman usulüne uygun birtakım hastabakıcılar yetiştirerek harp yaralılarına büyük bir maharetle bakmayı başarmış ve o tarihten beri harp hastabakıcılığı, bilimin ilerlemesiyle de birlikte yavaş yavaş önemli bir meslek haline gelmiştir.

Kırım Savaşı'nda Nightingale, İstanbul'a gelerek hastane haline getirilen Selimiye Kışlası'ndaki yaralılara ve hastalara fevkalâde hizmet etmiş ve bu hizmetleri kadın hastabakıcılığı fedakârlıklarına sonsuz ve bir örnek olmuştur.

Savaş alanında ve cephe gerisinde at üzerinde hastaneleri dolaşarak güzellik, gençlik ve servetini, kısıacası bütün varını yoğun insanlığın sıkıntı ve üzüntülerini teselli uğrunda feda eden Sayın Nightingale, bu fedakârlıkları dolayısıyla İngiltere'nin en meşhur simalarından biri olmuştur.

1907 senesinde Uluslararası Kızılhaç Konferansı'nda Hilâl-i Ahmer delegesi olarak bulunan Müderris Dr. Besim Ömer Paşa, Sayın Nightingale hakkında şöyle diyor: '-Bu muhterem kadını Londra Kızılhaç Konferansı'nda bulunduğum sırada tanımak şerefine ulaştım. Florence Nightingale, konferans salonuna girdiği zaman üç yüzü aşkın üye ayağa kalkmış ve kral hanedanına mensup prensler bile bu saygıya katılmışlardı'.

Nightingale 1910 yılında vefat etmiştir. Uluslararası Kızılhaç Cemiyeti, onun ismini anmaya vesile olmak için görevinde fevkalâde yararlık gösteren hastabakıcılara verilmek üzere Nightingale Madalyası adıyla bir madalya ihdas etti ve I. Dünya Savaşı esnasında en çok temayüz eden hastabakıcıları bu madalyayla taltif etmeyi düşündü. 28 Kasım 1922 tarihli ve 216 numaralı genelgeyle (Genelge için bkz. *Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Nightingale Madalyası", sayı 16, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Mat-

baacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1338, s. 94-95) bu madalyaya hak kazanan adayların isimlerini bildirmelerini bütün Kızılhaç ve Hilâl-i Ahmer Genel Merkezlerinden istedi.

Hilâl-i Ahmer Genel Merkezi, geçen 24 Mart tarihli mektubuyla Türkiye Hilâl-i Ahmeri adına Safiye Hüseyin Hanım'ı aday göstererek Safiye Hanım'ın özgeçmişini ve hizmet belgesini Cenevre'ye bildirdi. Birkaç gün önce gelen 12 Mayıs 1923 tarihli ve 226 numaralı Uluslararası Kızılhaç genelgesinde Nightingale Madalyası'nın verilme şekli hakkında; Nightingale Madalyası tekliflerine katılan ülkelerin sayısının 16, aday gösterilen kadın hastabakıcılarının sayısının ise 45 olduğu bilgisine ulaşıldı. Bu son sayıdan ancak 12 hastabakıcı bu seçkin madalya ile taltif edilmiş ve Hilâl-i Ahmer adayı Safiye Hanım'ın ismi de bu on iki kadın arasında geçmiştir. Nightingale Madalyasıyla taltif edilen kadın hasta bakıcılarının bağlı oldukları ülkeler Almanya, Belçika, Amerika, Fransa, İngiltere, Macaristan, İtalya, Japonya, Polonya, Sırbistan, İsveç, Türkiye.

Genelgede Nightingale Madalyası ile taltif edilenlerin faaliyetine dair küçük açıklamalar da vardır. Türk kadın hastabakıcısının ismi hizasında şu açıklama vardır:

-Türkiye. Safiye Hüseyin Hanım. Ailesi Ahmed Paşa. Diplomalı hastabakıcı olup Balkan Savaşı'nda gönüllü hastabakıcı sıfatıyla İstanbul Müzehane Hastanesi'nde çalışmıştır. Dünya Harbi sırasında başhastabakıcı sıfatıyla Hilâl-i Ahmer'in çeşitli hastanelerinde, Reşid Paşa Vapuru Hastanesi'nde çalıştıktan sonra mütareke esnasında Avrupa'da himayesiz ve parasız kalan Türk öğrencilerin imdadına koşmuştur." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 276-278).

Bundan sonra sözü tekrar Safiye Hüseyin Hanım'a getiren mecmua, onunla ilgili şu bilgileri vermektedir: "Nightingale Madalyası, Kızılhaç ve Hilâl-i Ahmer Genel Merkezleri tarafından hak sahiplerine özel bir törenle takdim edilecektir. Madalya, şahsı olduğundan üzerine, alanın ismi yazılacaktır. Madalya sahibine, ayrıca bir de diploma verilecektir.

Bu münasebetle şu eklenebilir: Safiye Hüseyin Hanım, hastabakıcılığa dair teorik bilgileri, Balkan Savaşı'ndan sonra Müderis Dr. Besim Ömer Paşa tarafından İstanbul Üniversitesi'nde verilen dersleri takip ederek kazanmış ve uygulamayı da yıllarca hastanelerde bulunarak öğrenmiştir. Bilâhare imtihanla Hilâl-i Ahmer hastabakıcılığı diplomasını almıştır. Bu değerli hemşiremiz Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin gümüş madalyasına, Umumî Harp madalyasına, İngiliz ve Alman Kızılhaç madalyalarına sahip olup Fransızca, İngilizce ve Almancaya aşinadır.

Hilâl-i Ahmer Cemiyeti, çalışmalarının bu şekilde takdirlere sonuçlanmasından dolayı Safiye Hüseyin Hanım'a tebriklerini sunup teşekkür ederken ülke adına da sevinç ve gururunu herkese ilân eder (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 278).

Kızılhaçlar İttihadı ve Nightingale Madalyası

Merkezi Paris'te bulunan Kızılhaçlar İttihadı, Hilâl-i Ahmer'e gönderdiği bir mektupta Nightingale Madalyası adayları arasında taltif edilen Türk hastabakıcılarından Safiye Hüseyin Hanım'ı kendi adına tebrik etmeyi rica etmiştir. Hilâl-i Ahmer de bu ricayı memnuniyetle kabul ederek tebrik görevini yerine getirmiştir (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Salib-i Ahmerler İttihadı ve Nightingale Madalyası", sayı 23, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 303).

Nightingale Madalyası Töreni

Mecmua, 28. sayısında Safiye Hüseyin Hanım'a verilen Nightingale Madalyası töreni üzerinde durmuş ve ilgili sayfalarında şu satırlara yer vermiştir: "Olağanüstü hizmetlerini takdiren Nightingale Madalyası ile taltif edilen Hilâl-i Ahmer Hanımlar Merkezi Üyesi Safiye Hüseyin Hanım'a bu madalyanın özel bir merasimle takılması kararlaştırılmıştır. Bu sebeple 17 Kasım 1923 tarihinde toplanan genel merkez oturumunda Hâmid Bey, Safiye Hüseyin Hanım'ı üyelere takdim ederek Çanakale Savaşı'nın en zor anlarında yaralılarımıza karşı gösterdiği fedakârlıkları ve Mondros Mütarekesi'nden sonra Almanya ve Avusturya'da kalmış olan Türk vatandaşları ve öğrencilerine ne şekilde yardımlarda bulunduğunu takdir ve övgü dolu sözlerle ifade etmiştir. Ayrıca Besim Ömer Paşa da Safiye Hüseyin Hanım'ın Balkan Savaşı'nda öğrendiği hastabakıcılığı, Balkan Savaşları ve Umumî Harp sırasında çok büyük bir başarı ve yetenekle uyguladığını söylediikten sonra özetle, bir nokta üzerinde durup Safiye Hüseyin Hanım'ın Almanya'ya gittiği sırada bindiği geminin tifüslüleriyle dolu olduğundan o vapurla gitmekten vazgeçmesinin bazı çevrelerce kendisine tavsiye edilmesine rağmen görevini sonuna kadar yapmakta kesinlikle tereddüt etmeyeceği cevabını verdiğini hatırlatarak bu davranışın yücelik ve kutsallığına özellikle dikkati çekmiş ve bu madalyayı Safiye Hüseyin Hanım'ın tamamıyla hak ettiğini ifade etmiştir.

Diğer taraftan; Dr. Mehmed Ali Bey, Safiye Hüseyin Hanım'la hastanede beraber çalıştığı zamana ait hatıralarından bahsederek onun görevindeki titizliğini özel takdirlere yâd etmiş ve Nightingale Madalyası ile taltifinin kendisini son derece sevindirip iftihar ettirdiğini söylemiştir.

Ardından Hâmid Bey alkışlar arasında madalyayı Safiye Hüseyin Hanım'ın göğsüne takmıştır.

Safiye Hüseyin Hanım, hastabakıcılık öğretiminin faydaları ve gereğinden bahsettikten ve bizde de yaygınlaşması temennilerinde bulduktan sonra törene katılanlara teşekkür ederek toplantı salonundan ayrılmıştır.

Aynı merasim 21 Kasım 1923 tarihinde Hilâl-i Ahmer Hanımlar Merkezi'nde de yapılmıştır. Merasimde şehrimizde Fransız Kızılhaç Başkanı Madam de Closières, Fransız Kızılhaç Süt Damlası Müdiresi Matmazel Verdau, Safiye Hanım'ın annesi hanımefendi ile babaları Ahmed Paşa, Genel Merkez Üyesi Dr. Mehmed Ali Bey, Dr. Besim Ömer Paşa ve Hilâl-i Ahmer Hanımlar Merkezi üyelerinin tamamı hazır bulunmuştur.

Besim Ömer Paşa, Nightingale madalyasının kıymet ve önemine dair tarihî açıklamalarda bulunduğundan ve Safiye Hüseyin Hanım'ın güzel hizmetlerini anlattıktan sonra ebeveynini tebrik etmiştir.

Daha sonra Hanımlar Merkezi Birinci Başkanı Prenses Nimet Hanım madalyayı Safiye Hanım'ın göğsüne takmış ve madalyanın kıymet ve önemi ve hastabakıcının hizmet ve fedâkârlığı hakkında veciz bir konuşma yapmıştır.

Safiye Hanım'ın anne ve babası da toplananların sıcak ve samimi tebriklerini kabul ettikten sonra Hanımlar Merkezi tarafından davetlilere bir çay ziyafeti sunularak törene son verilmiştir." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Nightingale Madalyası Merâsimi", sayı 28, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Üçüncü Sene, İstanbul 1339, s. 97-99).

Hilâl-i Ahmer Hastabakıcılık Mektebi

Safiye Hüseyin Hanım'ın yeniden tesis edilecek olan Hilâl-i Ahmer Hastabakıcılık Mektebi'nde görev aldığına dair kayıtlara ise mecmuanın 41. sayısında rast geliyoruz: "Hilâl-i Ahmer Hastabakıcılık Mektebi için bina olarak Haseki Caddesi'nde Kadıasker Ali Rıza Bey'in konağı kiralanmıştır.

Mektep İdare Heyeti Üyeliğine Dr. Besim Ömer Paşa, Ziya Nuri Paşa, Edhem Pertev Bey ve Haydar Bey'in yanı sıra Hilâl-i Ahmer Hanımlar Merkezi'nden Nezihe Veli Hanım ve Safiye Hüseyin Hanım seçilmişlerdir. Haydar Bey'in İdare Heyeti Üyeliği'nden çekilmesi üzerine yerine bir başkası seçilecektir." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Hilâl-i Ahmer Hastabakıcılık Mektebi", sayı 41, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Dördüncü Sene, İstanbul 1340, s. 179).

Nightingale Madalyası'nın Üçüncü Kez Verilmesi

Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, 46. sayısında Nightingale Madalyası'nın ne amaçla verildiği üzerinde durduktan sonra sözü yine Safiye Hüseyin Hanım'a getirir: "Kadın hastabakıcılığı fedâkârlıklarına sonsuz bir örnek olan Miss Florence Nightingale'in adını anmaya vesile olmak için görevinde fevkalâde yararlık ve fedakârlık gösteren hastabakıcılara verilmek üzere Uluslararası Kızılhaç Komitesi Nightingale Madalyası adıyla bir madalya ihdas etmiştir.

Komite, 1920 yılında ilk kez Nightingale Madalyası'nı vermiş ve ismi ile siması kazanmış olan bu madalyanın verilme törenini dünyaca şöhrete sahip olan büyük hastabakıcının yüzüncü doğum yıldönümüne tesadüf ettirmişti.

1921 senesinde toplanan Onuncu Uluslararası Kızılhaç Konferansı'nda Fransız Kızılhaç'ının teklifi üzerine adaylar arasında şan ve şeref meydanında ölenlerin de dâhil edilmeleri kararlaştırılmıştı.

Cenevre Komitesi, madalyanın verilmiş gününün 12 Mayıs olarak korunmasına karar verdiğinden bu üçüncü tören günü de 12 Mayıs 1925 tarihinde gerçekleşmiştir.

Bu kez Nightingale Madalyası ile taltif edilen kadın hastabakıcılarının mensup oldukları ülkeler Almanya, Avusturya, Belçika, İspanya, Amerika, Finlandiya, Fransa, Japonya, Latvi, Lehistan, Sırbistan ve Çekoslovakya'dır.

Nightingale Madalyası, Kızılhaç ve Hilâl-i Ahmer Genel Merkezleri tarafından özel bir törenle takılır. Madalya özel olduğundan üzerine hak kazananın ismi kazınır ve sahibine bir de diploma verilir. Her iki yılda bir verilen bu madalyanın, ikinci defa verilisinde Hilâl-i Ahmer Cemiyeti tarafından aday olarak gösterilen Türk hastabakıcılarından Safiye Hüseyin Hanım taltif edilenler arasında bulunmakta idi." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Nightingale Madalyasının Üçüncü Defa Tevzî'i", sayı 46, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Dördüncü Sene, İstanbul 1341, s. 375-378).

1925 Yılı Genel Meclisi

Hilâl-i Ahmer Merkezi üyesi olan Safiye Hüseyin Hanım, cemiyetin 1925 Temmuz'unda yapılan yıllık genel meclisine katılmıştır. Mecmuanın 48. sayısında yer alan bilgiler şu şekildedir: "Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin yıllık genel meclisi Temmuz ayının on yedinci günü saat ikiyi çeyrek geçe İstanbul Üniversitesi Konferans Salonu'nda ilk toplantısını yapmıştır.

Toplantıda İstanbul, Beyoğlu ve Üsküdar Merkez Heyetleri üyeleriyle Anadolu ve Trakya'nın çeşitli yerlerinden seçilen yüz elliye aşkın üye hazır bulunmuştur. Hilâl-i Ahmer Genel Merkezi İkinci Başkanı Müderris Dr. Âkil Muhtar Bey'in açtığı meclis görüşmelerinde Safiye Hüseyin Hanım da bulunmuştur (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "341 Senesi Meclis-i Umûmîsi", sayı 48, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1341, s. 1, 38, 61).

Genel Meclis'in 6 Ağustos 1925 tarihli Perşembe günü oturumunda Hilâl-i Ahmer müstahdemlerinin taltifleri hakkında Safiye Hüseyin Hanım ve arkadaşları tarafından şu yolda bir takrir verilmiştir: «Hilâl-i Ahmer memurlarına seyyanen birer maaş ve içlerinden mesai itibarıyla temayüz edenlerine iki maaş oranında ikramiye verilmesinin karar altına alınmasını teklif ederiz.

Safiye Hüseyin, Celâl Sâhir, Abdülmecid, Burhaneddin, Memduh, Salih, Hamdi, Rana Sani Yaver." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "341 Senesi Meclis-i Umûmîsi", sayı 49, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1926, s. 143).

Hastabakıcılık Mektebi İdare Heyeti

Mecmua, Safiye Hüseyin Hanım'ın Hastabakıcı Mektebi İdare Heyeti'nde görev aldığını şu satırlarla okuyucusuna duyurmuştur: "Hilâl-i Ahmer Genel Merkezi'nin önceden Ankara'da yaptığı ilk oturumda genel merkeze bağlı Hastabakıcı Mektebi İdare Heyeti, Müderris Dr. Ziya Nuri Paşa'nın başkanlığında Edhem Pertev, Nezihe Veli ve Safiye Hüseyin Hanımların bir araya gelmesiyle kurulmuştur." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Hastabakıcılık Mektebi Heyet-i İdaresi", sayı 50, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1341, s. 209).

İstanbul Hilâl-i Ahmer Kongresi

Safiye Hüseyin Hanım, İstanbul'da gerçekleştirilen Hilâl-i Ahmer Genel Meclisi Kongresi'nde merkez heyet üyeliğine seçilmiştir. Bu hususta mecmuada yer alan malumat şöyledir: "İstanbul Hilâl-i Ahmer Genel Meclisi 15 Aralık Salı günü saat

ikide merkez binasında Başkan Yardımcısı Dr. Ali Paşa'nın başkanlığı altında açıldı.

Ali Paşa Hilâl-i Ahmer'in teşekkül sebebi ve kuruluş tarihinden itibaren ülkeye yaptığı yararlı hizmetler hakkında konuştuğundan sonra nizamname gereği bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir kâtibin seçimine başlandı.

Başkanlığa Dr. Orhan Tahsin Bey, başkan yardımcılığına Hayri Bey ve kâtipliğe geçici olarak Evrenoszade Vasfi Bey seçildiler. Sonra merkez heyet tarafından düzenlenen rapor okunup kabul edildikten sonra 1926 yılına ait bütçe de görüşülüp onaylandı.

Merkez heyetine nizamname hükümlerine uygun olarak isimlerine kura isabet eden Dr. Ali Paşa, Dr. Ömer Lütfi Bey, Safiye Hüseyin Hanım, Dr. Tevfik Salim Bey ve Dr. Galib Hakkı Bey'in yerine gizli oyla yapılan seçim sonucunda isimleri hizasında gösterilen oylarla 59 oy Dr. Ali Paşa, 56 oy Dr. Ömer Lütfi Bey, 55 oy Safiye Hüseyin Hanım, 51 oy Dr. Muallim Tevfik Salim Bey, 43 oy İstanbul Üniversitesi İlahiyât Fakültesi Dekanı Müderris Şemseddin Bey seçildiler." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "İstanbul Vilâyeti Hilâl-i Ahmer Kongresi", sayı 53, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1341, s. 296-297).

İstanbul Genel ve Olağanüstü Hilâl-i Ahmer Kongresi

Ankara'da toplanan Hilâl-i Ahmer Genel Meclisince alınan karara uygun olarak Beyoğlu ve Üsküdar Hilâl-i Ahmer Merkezlerinin şube haline getirilmesiyle İstanbul Hilâl-i Ahmer Merkezi'nin yeniden kurulması için 20 Haziran Salı günü saat altı buçukta İstanbul Üniversitesi Konferans Salonu'nda olağanüstü kongrede üç vilâyet Hilâl-i Ahmer üyesinin katılımıyla yapılmıştır.

Hazır bulunanların çoğunluğu oluşturduğu anlaşarak kongre, İstanbul Başkanı Dr. Ali Paşa tarafından açılmıştır. Nizamname gereği gizli oyla kongre başkanlığına İbrahim Tafî, başkan yardımcılığına Ziya Bey ve kâtipliğe Dr. Hikmet Bey seçilmişlerdir. Ardından İstanbul Hilâl-i Ahmeri'nin yeni merkez heyetinin teşkili için gizli oyla seçim yapılmıştır. Oyların sayımı sonucunda aşağıdaki şahıslar, isimleri hizalarındaki oylarla çoğunluğu sağlayarak İstanbul Hilâl-i Ahmer Merkezi üyeliklerine seçilmişlerdir (Tablo 1).

Nightingale Madalyası

Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, sonraki sayılarında da Nightingale Madalyası ile ilgili bilgileri vermeye devam etmiştir: "Miss Florence Nightingale'in adını ebedileştirmeye vesile olmak için görevinde fedakârlık gösteren hastabakıcılara verilmek üzere Cenevre Uluslararası Kızılhaç Merkezi'nin Florence Nightingale Madalyası (La Médaille Florence Nightingale) unvanıyla bir madalya ihdas ettiği bilinmektedir.

Cenevre Merkez Komitesi, madalyanın verilisi gününü her iki yılda bir olmak üzere fedakâr ve o büyük hastabakıcının doğum günü olan 12 Mayıs'ta yapmaya karar vermişti.

Madalya ilk defa 1920 senesinde verilmiştir. Bu defa da 12 Mayıs 1927 tarihinde verilecektir.

Madalya şahsa özel olduğundan üzerinde sahibinin ismi yazıl-

mış olduğu gibi ayrıca bir de beratı vardır.

Nightingale Madalyası'nın verilmesinde aranılan özellikler ve şartlar hakkında Uluslararası On İkinci Kızılhaç Kongresi aşağıdaki kararları almıştır:

1-Aday önce, tercihen diplomalı bir Kızılhaç hastabakıcısı olacaktır.

2-Bu hastabakıcı savaş meydanında veya âfet ve mesâib-i umûmiyede hizmet etmiş olacaktır.

3-Bu hastabakıcı, kendisini takdim eden genel merkezin bağlı bulunduğu millet fertlerinden tercih edilecektir.

4-Şan ve şeref meydanında vefat eden hastabakıcılar için, önce savaşta fiilî hizmetlerde buldukları esnada, sonra bulaşıcı bir hastalık veya genel bir felâket zamanlarında görev sırasında vefat edenlere verilir.

Aday isimlerinin 31 Mart 1927 tarihinden önce Cenevre Merkez Komitesi'ne tebliğ edilmesi şarttır.

Nightingale Madalyası, Kızılhaç ve Hilâl-i Ahmer Genel Merkezleri tarafından özel törenle takılır ve madalya altmışa yaklaşan Kızılhaç ve Hilâl-i Ahmer Genel Merkezlerinden gösterilecek adaylar arasından ancak on ikisine verilir.

Madalyanın ikinci defa verilisinde; Hilâl-i Ahmer tarafından aday gösterilen Safiye Hüseyin Hanım da bu madalyayla taltif edilmişti.

Safiye Hüseyin Hanım, Çanakkale Savaşı'nın en zor ve amansız safhasında yaralılarımıza karşı gösterdiği fedakârlıkla kalpleri kazanmayı başarmış ve Mondros Mütarekesi'nden sonra da Almanya ve Avusturya'da kalmış olan Türk vatandaş ve öğrencilerine yaptığı yardımlarla pek büyük yararlıklar göstermiştir. Hatta Almanya'ya gittiği sırada bindiği vapurun tıfûslüleriyle dolu olduğundan o vapurla hareket etmekten vazgeçmesi bazı kimseler tarafından kendisine tavsiye edilmesine rağmen Safiye Hanım görevini ifada bir dakika tereddüt etmemiştir." (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, "Nightingale Madalyası", sayı 64, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1926, s. 129-131).

Barton Payne'in Ziyareti

Safiye Hüseyin Hanım, zaman içinde Hilâl-i Ahmer ve ona bağlı olan kurumları ziyaret amacıyla yurtdışı ve yurtiçinden gelen misafirleri ağırlayan heyetlerde de yer almıştır. Bunlardan biri yurtdışından gelen Amerikalı Barton Payne'in ziyareti sırasında gerçekleşmiştir:

"Geçen Kasım'da Tokyo'da toplanan Uzakdoğu Kızılhaç Cemiyetleri İkinci Konferansı'na katıldıktan sonra Avrupa'da bir inceleme seyahati yapmaya karar veren Amerika Kızılhaç Cemiyeti Başkanı Mister Payne, Adana yoluyla 27 Mart'ta İstanbul'a gelmiştir.

1. Dünya Harbi'nde Amerika'nın birçok önemli görevlerini yerine getirmiş olan Payne, Cumhurbaşkanı Wilson zamanında İçişleri bakanlığında bulunmuş ve halen Kızılhaç Cemiyetleri İttihat Heyeti Müdürler Meclisi Başkanlığı'nı da idare etmektedir.

Payne, beraberindekilerle birlikte İstanbul merkezimizi, Sana-tevi'ni ve Hilâl-i Ahmer Hastabakıcı Mektebi'ni ziyaret etmiş ve hakkında fevkalâde hürmette bulunulmuştur. Ziyaret sırasında

Mektep Müdürü Dr. Ömer Lütfi Bey ile İdare Heyeti üyelerinden Safiye Hüseyin Hanım tarafından kabul edilerek ağırlanmıştır (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Mister Barton Payne'in Ziyaretleri", sayı 68, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927, s. 316-317).

Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'u Teşrifleri

Safiye Hüseyin Hanım, yurtiçi misafirlerden biri olan Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı karşılayan heyette de yer almıştır: "Cemiyetimizin büyük hâmisî Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a gelişleri halk üzerinde tasavvur edilemeyecek bir heyecan uyandırmış ve Paşa fevkalâde gösterilerle karşılanmıştır.

Hilâl-i Ahmer İstanbul Merkezi ve Şubeleri adına hürmet ve saygıda bulunmaya İstanbul Merkezi Başkan Dr. Ali Paşa ve Vezne Murakıbi Safiye Hanım, Anadoluhisarı Şubesi Başkanı Hasib Bey, Üsküdar Şubesi Başkanı Sıbgatullah Bey ve Beyoğlu Kazası Şubesi Başkanı Abdürrezzak Bey görevlendirilmiştir." (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Büyük Gazi'nin İstanbul'u Teşrifleri", sayı 71, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927, s. 431).

Hastabakıcı Konferansı

Safiye Hüseyin Hanım, bağlı bulunduğu Hilâl-i Ahmer Hastabakıcı Mektebi'ni temsil etmek amacıyla yurtdışına gönderilmiştir. Mecmua 72. ve 73. sayılarında bu hususa dair şu bilgileri serdetmektedir: "Cenevre'de 27 Temmuz'dan 31 Temmuz'a kadar toplanan Uluslararası Hastabakıcı Konferansı'nda Hilâl-i Ahmer Hastabakıcı Mektebi'ni temsil etmek üzere Safiye Hüseyin Hanım seçilmiştir. Safiye Hüseyin Hanım'ın Cenevre'deki temaslarına gelecek sayımızda yer vereceğiz (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hastabakıcı Konferansı", sayı 72, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927, s. 514).

Safiye Hüseyin Hanım

İstanbul Hilâl-i Ahmer Merkezi Fahrî Veznedarı Safiye Hüseyin Hanım'ın Cenevre şehrinde toplanan Uluslararası Hastabakıcı Kongresi'ne katılmak üzere İsviçre'ye gittiği önceki sayıda yazılmıştı. Safiye Hüseyin Hanım, Cenevre'ye varışında kongre karşılama heyeti tarafından kabul edilmiştir. Safiye Hanım kongrenin dört gün devam eden bütün oturumlarına katılmış ve Uluslararası Kızılhaç Başkanı Mösyö Ador tarafından verilen öğle yemeğinde on altı hastabakıcı arasında bulunmuştur. Safiye Hüseyin Hanım Cenevre'den dönmeden önce Başkan Mösyö Ador, Mösyö Clouzot ve Madam Chaponnière'i resmen ziyaret etmiştir." (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Safiye Hüseyin Hanım", sayı 73, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1927, s. 21).

Hilâl-i Ahmer'in Ellinci Yılı

Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, Hilâl-i Ahmer'in ellinci yıldönümünü 77. sayısının "Hilâl-i Ahmer Havâdisi" bölümünde okuyucusuna duyurmuştur. Bu bölümde Safiye Hüseyin Hanım'ın da törenlere katılıp bir de konuşma yaptığı bilinmektedir: "Hilâl-i Ahmer'in ellinci yıldönümü 23 Aralık 1928'de başta Ankara'da olmak üzere ülkenin her tarafında özel törenlerle kut-

landı (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Havâdisi, Ellinci Yıl", sayı 77, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 221).

İstanbul'da yıl dönümü, İstanbul Üniversitesi Salonu'nda bin-den fazla kişinin katıldığı özel bir merasimle kutlanmıştır. Merasime Şükrü Naili Paşa, Naci Paşa, Nafiz Paşa, Dr. Besim Ömer Paşa, Uluslararası Cenevre Merkez Komitesi Delegatesi Mösyö Raymond Schlemmer, Şehremini Muhyiddin Bey, Sivas Milletvekili Şemseddin Bey, Tayyare Cemiyeti Başkanı Fuad Bey, Sıhhiye Müdürü Ali Rıza Bey, Alman Büyükelçisi Herr Nadolny, İtalyan Büyükelçiliği ileri gelenlerinden bir zat, Müftü Mehmet Fehmi Efendi, Nakiye Hanım, Nezihe Hanım, Evkâf Müzesi Müdürü İbnülemin Mahmut Kemal, Hilâl-i Ahmer Genel Merkezi eski üyelerinden bazı kimseler, İstanbul Hilâl-i Ahmeri Merkezi ve Şubeleri üyeleriyle Hastabakıcı Mektebi öğrencileri de iştirak etmiştir.

İkiyi çeyrek geçe bahriye bandosu tarafından çalınan İstiklâl Marşı ayakta dinlenmiş ve ardından İstanbul Hilâl-i Ahmer Merkez Heyeti Başkanı Dr. Ali Paşa hitabet kürsüsüne geçerek bir nutuk irad etmiştir (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Havâdisi, Ellinci Yıl", sayı 77, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 222).

Ali Paşa'dan sonra Dr. Besim Ömer Paşa kürsüye çıkarak bir buçuk saat devam eden uzun nutkuyla Hilâl-i Ahmer'in mükemmel bir tarihçesini yaptıktan sonra sözü Şehremini Muhyiddin Bey'e bırakmıştır (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Havâdisi, Ellinci Yıl", sayı 77, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 224).

Besim Paşa'dan sonra Uluslararası Cenevre Kızılhaç Merkez Komitesi Delegatesi Mösyö Schlemmer Fransızca bir nutuk vermiştir (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Havâdisi, Ellinci Yıl", sayı 77, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 224).

Başkan Ali Paşa, Mösyö Schlemmer'in Hilâl-i Ahmer hakkındaki takdir dolu sözlerine teşekkür ettikten sonra sözü Safiye Hüseyin Hanım'a vermiştir.

Safiye Hüseyin Hanım'ın nutku: "-Hilâl-i Ahmer'imizin kuruluşu, savaş ve barıştaki faaliyet ve fedâkârlığı hakkında şimdikiye kadar söylenenlere bir şey ilâve edemeyerek yalnız bu yüksek kuruma hizmeti geçenlerden vefat edenleri hürmetle yâd ve yaşayanlara da teşekkür etmeyi bir görev bilirim.

Sonradan katıldığım Cenevre Hastabakıcı Konferansı'ndan ilham alarak Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaçların savaş ve barıştaki görevlerine ve bu cemiyetlerde çok önemli rol oynayan kadın hastabakıcılığının tarihçesiyle şimdikiye kadar geçirdiği safhalar ve ifa ettiği hizmetlerden kısaca bahsetmek isterim.

Dünyada bulunan milletlerin Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaç Cemiyetleri elli sekize ulaşmış bunların önemli görevleri; 1863 Cenevre Antlaşması hükümlerine uygun olarak savaşta ordunun hasta ve yaralılarına fahrî yardımda bulunmak, esir ve harp malûllerine yardımcı olmak, halk ile ülke savunmasına, ordu ve deniz kuvvetlerine yardım için arabuluculuk görevini yerine getirmektedir. Bundan başka Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaçlar barışta millî ve

beynelmilel yardım usulünü izleyerek bulaşıcı hastalıklar, kıtlık, su taşkınları gibi afetlerin elem ve ıstıraplarını hafifletmek, yayılmasını ve büyümesini önlemek tedbirlerini alır. Çocuk ölümlerinin önüne geçmek üzere organizasyonlar yapar. Gençlik Kızılhaç Cemiyetleri kurar ve bu genç ve faal şefkat ordusuyla kendisinin gelecekteki üyelerini temin etmiş olur. Alkolün zararlarını halka aşılama hususunda Kızılhaçların faaliyeti kayda değerdir.

Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaçların bu insanî görevleri arasında hastabakıcı hemşirelerin çok önemli bir yeri vardır. Uluslararası Kızılhaç Komitesi Başkanı ve İsviçre eski Cumhurbaşkanı Gustave Ador bu yıl Cenevre’de toplanan hastabakıcı konferansındaki beyanatı arasında:

‘-Hastabakıcı hemşireler, bağlı oldukları cemiyetlerin örneği değil midir ve halk bu değerli hemşirelere Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaç’ın bir topluluğu gibi bakmıyor mu?’ demişti.

Hastabakıcı teşkilâtı pek eskidir.

Tarihin bize öğrettiğine göre son iki bin seneden beri yüz binlerce fedakâr kadın bu uğurda kendini vakfetmiş ve bunların arasında rahibelerin kadın hastabakıcılığının ilerlemesinde çok büyük etkisi görülmüştür. 1733 yılında Elisabeth ve Emily Blockwell adında iki kız kardeş İskoçya’da meydana gelen bir savaş sırasında yüz hastabakıcı yetiştirerek yaralıların imdadına koşmuşlardır. Bunun gibi övgüye lâyık pek çok örnek, Kızılhaçların kuruluşundan senelerce hatta asırlarca önce olmak itibarıyla Birinci Cenevre Antlaşması’nın düzenlenmesi esnasında elbet-tesiri görülmüştür.

Kızılhaç öncülerinin kadın olduğu tarihî bir gerçek olmakla birlikte üzülecek ifade edelim ki, durum daima göz ardı edilmiş ve Kızılhaçlarda kadına lâyık derecede önem verilmemişti.

Huzurunuzda Florence Nightingale’in şahsından ve onun Kırım Savaşı’ndaki hizmetlerinden bahsetmeyi gereksiz görmekle beraber bu değerli ve fedakâr kadının refakatinde bulunan yüze yakın hastabakıcı hemşire ve rahibeyi ihmal etmeyelim. Henry Dunant, Solférino Savaşı’nda Lombardiya kadınlarından yaralılara pek büyük yardım gördüğünü ifade etmektedir. Dunant, gördüğü yardım ve teşvikten dolayı büyük teşekkürlerde bulunmakla birlikte zamanla Kızılhaç hastabakıcı hemşirelerin ne kadar mühim işler göreceklarini belki de tamamıyla anlamamıştı.

Hastabakıcılığın günden güne artan önemi altmış seneden beri çeşitli zamanlarda toplanan Uluslararası Kızılhaç kongrelerinde dikkatleri çekmekten uzak kalmadı. Beynelmilel ilk birkaç konferansta sadece erkek hastabakıcılığı söz konusu olmuştu. Hatta 1863’teki konferans ‘millî cemiyetlerin gönüllü erkek hastabakıcılarını davet ve eğitilmeleri’ kararını vermişti. Nihâyet 1869’da Berlin Konferansı’nın karar sonucu ‘millî cemiyetlerin hastabakıcı hemşire yetiştirmesi’ merkezinde idi. Bu tarihten itibaren bütün konferanslarda kadın hastabakıcı dikkate alınmış ve bunların eğitim ve öğretimleri hakkında önemli kararlar alınmıştır.

1884 Cenevre Konferansı’nda kadın hastabakıcıların yalnız mesleği ve ahlâkî eğitimlerinden başka, sağlıklı bir bedene sa-

hip olmaları üzerinde önemle durulmuştur.

1902’deki Petersburg Konferansı’nda ise bu karar güçlendirilip sağlam esaslara bağlandığı gibi hastabakıcı hemşireler için dispanser mektepleri açılmasına karar verilmiştir. Londra Konferansı’nda bu maddeler takviye edilerek harp zamanında Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaçlara ait sihhî yardımın iyi bir şekilde sağlanması amacıyla barış zamanında pratik olarak eğitim ve öğretimin dispanser mektepleri ile hastane mekteplerinde de uygulanması uygun görüldü. Fransa, Almanya, Amerika, Macaristan, Avusturya, İtalya ve Rusya’da Umumî Harp’te toplam 250 bin gönüllü hastabakıcı hizmet etmiştir.

Bu zamandan itibaren ilmî eğitim alan hastabakıcı yetiştirmek Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaçların başlıca gayelerinden biri olmuştur. Hastabakıcı mektepleri gittikçe artmakta ve Hilâl-i Ahmer de dâhil olduğu halde millî cemiyetlerin birçoğu bu mektepleri devam ettirmektedir. Bu mekteplerdeki öğretim, onaylı diploma almak için yeterlidir. Hastabakıcı mekteplerinden başka çeşitli hususlara dair kısa kurslar da vardır. Belçika Kızılhaç, ülke genelinde bu şekilde altmış tane öğretim merkezi kurmuştur.

Kızılhaç hastabakıcılığı daima yüksek bir meslek olmak üzere kabul edilmiş ve bu düşünce kraliçeler ve birçok yüksek ailelerin gösterdikleri ilgiyle güç kazanmıştır. Hatta Mısır firavunlarının hanımlarının bile, daha o zaman hastaları ziyaret edip onlara yardımcı oldukları rivayet edilmektedir.

Zamanla hastabakıcı hemşirelerin değerleri takdir edilmekte ve birçok Avrupa hükümetinde belediye meclisleri ve parlamento üyeliklerine seçilmektedirler.

Hilâl-i Ahmer hastabakıcı hemşiresi, temel görevinin savaşın çıkmasından itibaren yaralılara yardım olduğunu unutmamalıdır. Ayrıca bu değerli hemşireler barışta Hilâl-i Ahmer, Kızılhaç ve diğer hayırlı cemiyetlerin idaresi altında ziyaretçi hastabakıcı adıyla mahalle ve köyleri dolaşır. Fakir, hâmile ve lohusa kadınların ve küçük çocukların imdadına yetişir. Mekteplerde talebeye ev hıfzıssıhhası ve evlerde hastaya bakmak usulüne dair dersler verir. Fabrikalarda işçilerin sıhhatini korumak ve her zaman yardıma muhtaç olan gemicilerin imdadına koşmak için limanlara ve maden işçilerine yardım için de bunların buldukları mevkilerde sağlık teşkilâtını yönetir. Hapishanelerde, ülkenin en ücra köşelerinde yardıma ihtiyaç duyan halkın imdadına koşar, sıhhiye, sosyal yardım vs. hükümet işlerinde bulunur.

Görülüyor ki, yüzyılımızda Hilâl-i Ahmer ve Kızılhaçların mekanizmasını hastabakıcılar çevirmekte olduğundan hastabakıcı hemşiresiz bu gibi hayırlı cemiyetler hiçbir vakit varlık gösteremeyecekler. Bu durumda, hastabakıcı hemşiresi görevlerinin çeşitliliği ve alanı gayet geniş olup at üstünde, kır ve çöllerde, deniz aşırı yerlerde sıtma vs. birçok hastalıklarla mücadele ederek medeniyetin henüz ulaşmadığı coğrafyalarda medenî ve sihhî teşkilâtlar kurarak insanlığı kendisine minnettar bırakmaktadır.

Ülkemizde hastabakıcı hemşire yetiştirilmesi değerli üstad Dr. Besim Ömer Paşa’nın öğretiminde başlamış ve sırf onun çabasının bir eseri olarak Hilâl-i Ahmer tarafından açılan kurslara

en yüksek ailelere mensup hanımlar katılmışlardı. Burada gösterilen derslerden sonra imtihanla diplomalar verilmişti. Paşa yorulmak bilmez faaliyetleriyle Umumî Harp'te kursları devam ettirmiştir.

Balkan Savaşı ile Umumî Harp'te ülkenin güzide hanımlarının çeşitli hastanelerde hizmete başlamaları ve gösterdikleri fedakârlıklar, Hilâl-i Ahmer'e duydukları alâkaya iyi bir örnektir.

Cumhuriyet Hükümeti zamanında hastabakıcılığın kıymeti bir kat daha takdir edilerek Hilâl-i Ahmer tarafından birçok fedakârlıklarla bir Hastabakıcı Mektebi kurulduğu gibi bu mektep, teşekkülünden beri kırk hemşire yetiştirmiş ve günden güne rağbetin artması dolayısıyla mektebin şu andaki mevcudu sekene ulaşmıştır.

Bundan başka Hilâl-i Ahmer tarafından açılan Samariten kursları fevkalâde güzel sonuçlar vermiştir.

Bu yüce mesleğe daha yüksek ailelerde hemşirelerimizin rağbet göstermelerini büyük bir samimiyetle temenni ederim.

Gençlere ve çocuklara dostça yardımın ruhunu anlatmak, hizmet düşüncesini aşlamak, kendilerinin ve başkalarının sağlığını korumak, medeniyet ve insanlık terbiyesinin sorumluluğunu anlayarak gereğince hareket etmelerini öğreten Gençlik Hilâl-i Ahmeri'nden de bir nebze bahsetmeme müsaade buyurmanızı rica ederim.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin ülkenin istikbal ve refahını gençlikten beklemesi ve gençliğin eğitim ve terbiyesine önem vermesi büyük bir şükranla görülmektedir. Zaten bütün medenî milletler gençliğin islahını temel ilke kabul ederek bunların sağlam, vatansever, yararlı ve faal bir unsur olarak yetiştirilmelerine gayret harcamakta ve bundan çok faydalar görmektedirler.

Gençlik Hilâl-i Ahmeri'nin okullardaki teşkilât ve programları hakkında detaya girmeye zaman ve mekân müsait olmadığından bu teşkilâtın yararları hakkında birkaç söz söylemekle yetineceğim. Gençlik Kızılhaçı çocuklara şahsî sorumluluk öğrettiği gibi ahlakî eğitime de tam anlamıyla ağırlık verir. Bunların okullarda uygulanması, çocukların bütün görevlerinin eksiksiz olarak icrasına hizmet eder, büyüklerine itaati öğretir, yüksek mevkilere kabiliyeti olan şahsiyetleri meydana çıkarır. Gençlik Hilâl-i Ahmeri'nin görevi muhtaçlara yardımdır. Birliği öğretir. Okullara hizmet fikrini sokmak, o hizmetin meydana getirdiği mutluluğu anlatmaktır. Gençliğin Hilâl-i Ahmer'i demek; yardım etmek, işe yaramak, her gün birisine iyilik etmek ve her an iyilik için fırsat kaçırmamak demektir.

İyi bir vatansever olmayan bir çocuğun eğitimi hiçbir zaman tam sayılmaz. Ancak bunun yolunu Gençlik Hilâl-i Ahmer teşkilâtı ve faaliyeti gösterir. Eski idarenin ülkede yaptığı maddî ve manevî tahribatı onaracak ve imar düşüncesini, yardımı, hizmeti temel alacak yeni nesildir. Bunları ileride üstünden gelecekleri bu sorumluluklara alıştırarak ancak Gençlik Hilâl-i Ahmeri olacağı için bugün dünyada kırk ülkenin kabul ettiği Gençlik Hilâl-i Ahmer teşkilâtına hemen başlamayacak olursak hiçbir zaman erken hareket etmiş olmayız." (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Havâdisi, Ellinci Yıl", sayı 77, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 225-228).

Tazyik Usulüyle Suni Teneffüs

Safiye Hüseyin Hanım, *Hilâl-i Ahmer Mecmuası* için yabancı basından kendi alanıyla ilgili bir çeviride bulunmuştur. Suni teneffüs usulüne ait olan bu metod, mecmuanın verdiği bilgilere göre, Amerika'daki Telefon ve Telgraf Şirketi, Havagazı Şirketi, ülkenin en meşhur çelik şirketlerinden biri, Elektrik Aydınlatma Şirketi ve Emniyet Genel Müdürlüğü, Tıp ve Cerrahlık Bürosu, Bahriye ve Harbiye Bakanlıkları, Madenler Müdürlüğü, Sağlık Genel Müdürlüğü ve Amerika Kızılhaçı tarafından kabul edilmiştir.

Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası'nın 80. sayısında yer alan söz konusu makalede yer alan maddeler şunlardır:

"1-Hastayı kamı üstüne yatırınız. Bir kolunu düz bir şekilde uzatınız. Öbürünü dirseğinden kırınız. Başını dış tarafa yönelterek ağzını ve burnunu teneffüs için serbest bırakmak üzere kolunun veya elinin üstüne dayandırınız (Fotoğraf 10).

2-Fotoğraf 10'da gösterilen vaziyeti almak için diz çökerek hastanın uyluklarını iki dizinizin arasında kavrayınız. Ellerinizi ayağını tabii vaziyette böğrüne ve parmaklarınızın uçlarını kaburga kemiklerinin üzerine dayandırınız. Serçe parmağınız da son kaburganın üzerine temas etsin. Bu durumda, parmaklarınızın uçlarını göremeyecek bir vaziyet almış olursunuz (Fotoğraf 11).

3-Kollarınızı düz tutarak yavaşça ön tarafa meylediniz ki, ağırlığınız yavaş yavaş hastanın üzerine yüklensin. Fotoğraf 11'de gösterildiği üzere ön tarafa hareketin sonucunda omuzlar ellerin hizasına kadar gelecektir. Dirsekler kırılmayacaktır. Bu hareket, iki saniyede yapılacaktır.

4-Şimdi tazyiki tamamen ortadan kaldırmak için kendinizi hemen geri alınız (Fotoğraf 12).

5-İki saniye sonra yine öne meylederek ilk vaziyeti alınız. Dakika on ikiden on beş defaya kadar işleme devam ediniz.

Bu şekilde hastaya dört-beş saniyede tam bir suni teneffüs verilmiş olur.

6-Normal teneffüs iade edilinceye kadar aralıksız suni teneffüse devam ediniz. Olmadığı takdirde işlemi dört, dört buçuk saat kadar uzatınız. Bundan sonra doktor hastadan ümit keserse yapmaktan vazgeçiniz.

7-Suni teneffüs devam etmekte iken bir görevli, hastanın boyun, bel ve göğsündeki sıkı elbiselerini gevşetmelidir. Hastayı sıcak tutunuz. Hastaya kendine gelinceye kadar kesinlikle ağzından içecek bir şey vermeyiniz.

8-Hasta, canlandıktan sonra kalbini yormamak için oturması veya ayakta durmasına izin vermeyip mutlaka yatırılmalıdır. Eğer hasta canlandığı zaman tabip gelmemiş ise kuvvetlendirici bir şey verilebilir. Sıcak çay, kahve, bir küçük bardak suda bir çay kaşığı amonyaklı küül-i itrî (aromatic sprig of amonia) ile hasta sıcak tutulmalıdır.

9-Canlandırma işlemi hastanın hastalandığı yerin mümkün olduğu kadar yakınında yapılmalıdır. Nefes geri geldikten sonra hasta arka üstü yattığı takdirde kaldırılması uygundur. Eğer hava şartları vesaireden dolayı henüz normal teneffüs temin edilmeden önce hastayı kaldırmak zorunluluğu olursa canlandırmak işlemine yolda devam edilmelidir.

10-Tabii teneffüsün az bir süre için geri gelişi, canlandırma işleminin bırakılmasını hiçbir zaman gerektirmez. Bazen hasta biraz teneffüs aldıktan sonra teneffüs yine durur. Hasta müşahede altında bulundurulup o anda suni teneffüse tekrar başlanmalıdır.

11-Canlandırma işinin tatbikinde işlemi icra eden kimseyi değiştirmek gerektiğinde çok dikkat edip teneffüsün düzenli alışverişini bozmadan bu işleme devam etmek çok lüzumludur.” (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, “Teneffüs-i Sınâî, Tazyik Usulüyle Yüzükoyun Teneffüs-i Sınâî Nasıl Yapılır?”, sayı 80, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 360-362).

Romanya Kraliçesinin Sanatevi’ni Ziyareti

Safiye Hüseyin Hanım, Romanya’dan gelen Kraliçe Maria ve beraberindekileri karşılayarak onlara cemiyet heyetiyle birlikte Hilâl-i Ahmer İstanbul Sanatevi’ni gezdirmiştir. Konu, mecmuada şu şekilde yer almıştır: “Romanya Kraliçesi Maria, yanında kızı ve beraberinde Romanya büyükelçisi ile hanımı olduğu halde Hilâl-i Ahmer İstanbul Sanatevi’ni ziyaret etmişlerdir.

Bu çok kıymetli ziyaretçiler, Hilâl-i Ahmer’in İstanbul Merkezi Başkanı Dr. Ali Paşa ve üyelerden Sadiye Halil Hanım ve Safiye Hüseyin Hanım tarafından karşılanmıştır. Misafirlere Sanatevi sergisi ürünleri arz edilmiştir.

Kraliçe Maria, takdire lâyık gördüğü birçok nefis eseri satın almıştır. Ziyaret sonunda kraliçeye minnet ve şükran duyguları arz edilmiştir (*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, “Romanya Kraliçesinin Sanatevi’ni Ziyareti”, sayı 81, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 447).

Sonuç

Bu yazıda Osmanlı’nın son dönemlerindeki savaş yılları ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk devirlerindeki barış senelerinde hemşirelik alanında pek çok yararlı ve fedakârca hizmetleri görülen, hayatı muhtaç insanların yardımına koşmakla geçen ve uluslararası camialarda da kazandığı haklı şöhretle Kızılhaç tarafından Nightingale Madalyası ile ödüllendirilen bir “fedakâr hanım”ın, Safiye Hüseyin Hanım’ın hayatından bazı pasajlar, *Hilâl-i Ahmer Mecmuaları*’nın incelenmesiyle aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Safiye Hüseyin Hanım’ın çalışma, çaba ve gayretleri sadece Hilâl-i Ahmerle sınırlı değildir. Onun adı, pek çok sosyal hizmet ve hayır kurumunun faaliyetleri içinde geçmektedir. Böylesine verimli, çalışkan ve fedakâr insanların bütün yönleriyle incelenip araştırılması sosyal hizmet tarihimiz için son derece gerekli olan çalışmalardandır. Onun ve Türk hemşireliğine hizmet eden benzer insanların hayatlarının incelenmesi, bir bakıma hemşirelik tarihimizin de aydınlanması yolunda büyük mesafeler alınacağı anlamına gelmektedir. Çünkü bir kişinin özgeçmişine ait bilgiler, sadece onun değil, bununla birlikte yaşadığı yüzyılın, çevresindeki ve dünyadaki gelişmelerin, olayların, sosyal hayatın da dönemselsel olarak yorumlanması anlamına gelmektedir.

Hilâl-i Ahmer Mecmualarının tetkiki sonucu oluşan bu makale, Safiye Hüseyin Hanım üzerinde araştırma yapacak olanlara Osmanlıca kaynakların deşifresi ve değerlendirilmesi hususunda önemli katkı ve kaynak malzemesi sunmaktadır.

Tablo 1: İstanbul Hilâl-i Ahmeri’nin Yeni Merkez Heyetinin Teşkilî İçin Gizli Oyla Yapılan Seçim Sonuçları

İsimler	Meslek	Oy
Şemseddin Bey	İlâhiyât Fakültesi Dekanı	267
Ziya Bey	Cumhuriyet Halk Partisi Beyoğlu İdare Meclisi Başkanı	267
Dr. Neşet Ömer Bey	Tıp Fakültesi Dekanı	266
Dr. Burhaneddin Bey	İstanbul Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Müdürü	266
Dr. Nureddin Ali Bey	İstanbul Üniversitesi Rektörü	266
Dr. Ömer Lütfi Bey	Gureba Hastanesi Başhekimisi	265
Sadiye Halil Hanım	Müze Müdürü Halil Bey’in eşi	265
Dr. Neşet Ömer Bey	İstanbul Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Müdür Yardımcısı	264
Hüseyin Bey	Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı	263
Safiye Hüseyin Hanım	-	263
Dr. Ali Paşa	İstanbul Hilâl-i Ahmer Merkezi Başkanı	262
Dr. Tevfik Salim Bey	Gülhane Hastanesi Müdürü Müderris	262
Süreyya Paşa	Cumhuriyet Halk Partisi Üsküdar İdare Meclisi Başkanı	262
Celâl Sâhir Bey	İstanbul Hilâl-i Ahmer Merkezi Genel Sekreteri	261
Haydar Muhyiddin Bey	İstanbul Genel Meclisi Üyesi, Tüccar	257”

(*Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası*, “İstanbul Vilâyeti Umûmî ve Fevkalâde Hilâl-i Ahmer Kongresi”, sayı 59, Ahmed İhsan Matbaası, Beşinci Sene, İstanbul 1926, s. 532-533)

Fotoğraf 1: Uluslararası Kızılhaç tarafından kendisine Florence Nightingale madalyası verilen Safiye Hüseyin Hanım. (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsi Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 275)

Fotoğraf 2: Miss Florence Nightingale

(Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 276-278)

Fotoğraf 3: Miss Florence Nightingale Madalyası

Madalya, ortasındaki al haçın etrafında yeşil renkte defne bir daldan ibaret bir fiyangoya asılıdır. Şerit kenarı kırmızı beyaz renktedir. (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 276-278)

Fotoğraf 4: Florence Nightingale Madalyası Diploması.
 (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Mat-
 bacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339, s. 276-278)

Fotoğraf 5: Nightingale madalyasıyla taltif edilen Türk şefkat hemşiresi Safiye Hüseyin Hanımefendi (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Nightingale Madalyası Merâsimi", sayı 28, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Üçüncü Sene, İstanbul 1339, s. 97-99)

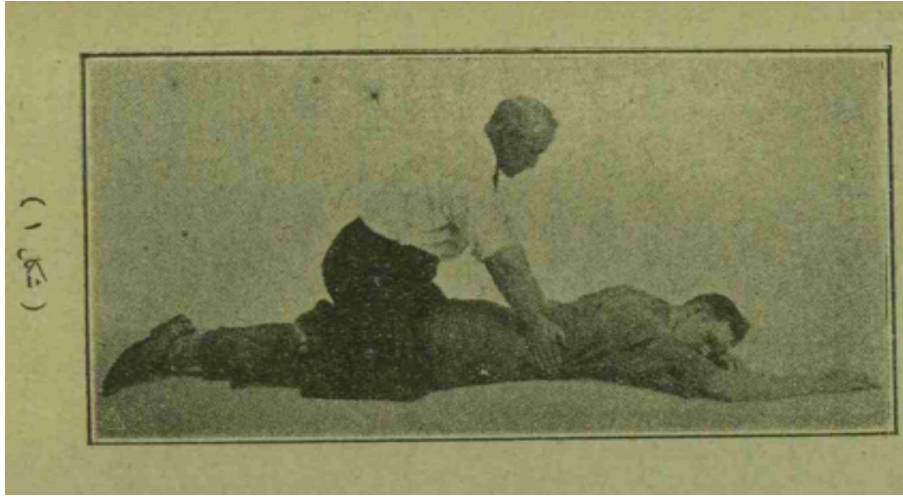
Fotoğraf 7: Türkiye'de ilk kez Nightingale Madalyası'nı alan İstanbul Hilâl-i Ahmer Genel Merkezi Üyesi Safiye Hüseyin Hanım. (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Nightingale Madalyası", sayı 64, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1926, s. 129-131)

Fotoğraf 8: İstanbul Aksaray'da Hilâl-i Ahmer Hastabakıcı Mektebi Binası
(Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Mister Barton Payne'in Ziyaretleri", sayı 68, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul
1927, s. 316-317)

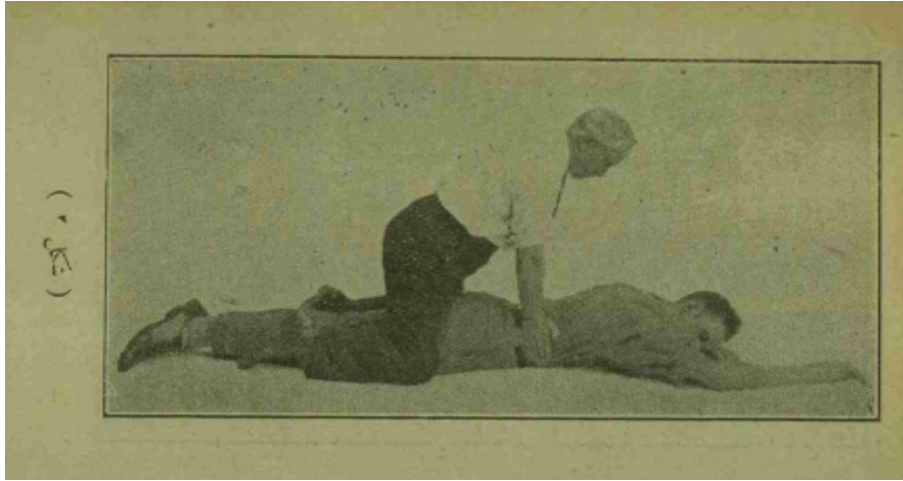

Fotoğraf 9: Büyük Gazi'nin İstanbul'u teşriflerinde cemiyet-i hayriye adına saygı ve hürmette bulunmaya memur edilen Safiye Hüseyin Hanım (Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, sayı 71, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927, s. 446).

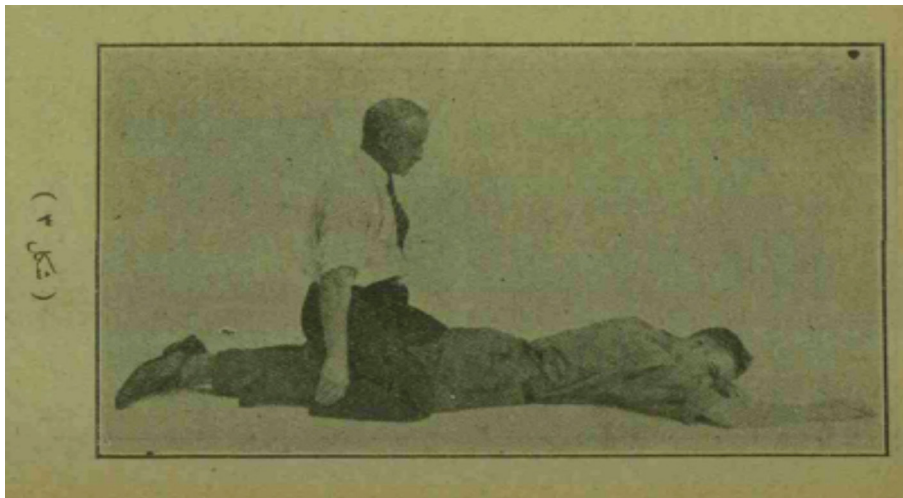
Fotoğraf 10:

(Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Teneffüs-i Sinâî, Tazyik Usulüyle Yüzükoyun Teneffüs-i Sinâî Nasıl Yapılır?", sayı 80, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 360-362)

Fotoğraf 11:

(Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Teneffüs-i Sinâî, Tazyik Usulüyle Yüzükoyun Teneffüs-i Sinâî Nasıl Yapılır?", sayı 80, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 360-362)

Fotoğraf 12:

(Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Teneffüs-i Sinâî, Tazyik Usulüyle Yüzükoyun Teneffüs-i Sinâî Nasıl Yapılır?", sayı 80, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928, s. 360-362)

Kaynaklar

- Osmanlı Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Ziyâretçi Hastabakıcılık Teşkilâtı", sayı 13, İkinci Sene, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İstanbul 1338.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Nightingale Madalyası", sayı 16, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1338.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Safiye Hüseyin Hanım ve Nightingale Madalyası", sayı 22, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Salîb-i Ahmerler İttihâdı ve Nightingale Madalyası", sayı 23, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, İkinci Sene, İstanbul 1339.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Nightingale Madalyası Merâsimi", sayı 28, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Üçüncü Sene, İstanbul 1339.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Hastabakıcılık Mektebi", sayı 41, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Dördüncü Sene, İstanbul 1340.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Nightingale Madalyasınınin Üçüncü Defa Tevzî'i", sayı 46, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Dördüncü Sene, İstanbul 1341.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "341 Senesi Meclis-i Umûmîsi", sayı 48, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1341.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "341 Senesi Meclis-i Umûmîsi", sayı 49, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1926.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hastabakıcılık Mektebi Heyet-i İdaresi", sayı 50, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1341.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "İstanbul Vilâyeti Hilâl-i Ahmer Kongresi", sayı 53, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaacılık Osmanlı Şirketi, Beşinci Sene, İstanbul 1341.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "İstanbul Vilâyeti Umûmî ve Fevkalâde Hilâl-i Ahmer Kongresi", sayı 59, Ahmed İhsan Matbaası, Beşinci Sene, İstanbul 1926.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Nightingale Madalyası", sayı 64, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1926.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Mister Barton Payne'in Ziyaretleri", sayı 68, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Büyük Gazi'nin İstanbul'u Teşrifleri", sayı 71, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, sayı 71, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hastabakıcı Konferansı", sayı 72, Ahmed İhsan Matbaası, Altıncı Sene, İstanbul 1927.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Safiye Hüseyin Hanım", sayı 73, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1927.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Havâdisi, Ellinci Yıl", sayı 77, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928.
- Türkiye Hilâl-i Ahmer Mecmuası, "Hilâl-i Ahmer Havâdisi, Ellinci Yıl", sayı 77, Ahmed İhsan Matbaası, Yedinci Sene, İstanbul 1928.